

STANDARDY MEDIACJI RÓWIEŚNICZYCH, MEDI- ACJI W KONFLIKTACH RÓ- WIEŚNICZYCH SZKOLNYCH

MEDIACJE W SZKOLE

Projekt współfinansowany ze środków Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020 przekazanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej | Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0

STANDARDY MEDIACJI RÓWIEŚNICZ- YCH MEDIACJI W KONFLIKTACH RÓWIEŚNICZYCH I SZKOLNYCH

WSTĘP

Mediacja w szkole jest nową metodą rozwiązywania konfliktów, która cieszy się coraz większą popularnością z uwagi na pozytywne efekty tej procedury. Kiedy poważnie potraktujemy słowa Jana Amosa Komeńskiego, który powiedział, że „całe życie jest szkołą”, to zauważymy, że to szkoła jest tym szczególnym miejscem, w którym wszyscy zainteresowani, rodzice, uczniowie, nauczyciele, pracownicy administracji, uczą się wzajemnie siebie.

Szkoła to miejsce, w którym uczniowie spędzają dzieciństwo, wczesną młodość, gdzie dojrzewają, przeżywają swoje dziecięce i młodzieżowe troski, zmartwienia, a także radości. Miejsce to zostaje na zawsze w pamięci. Okres edukacji to znaczący czas mający wpływ na nasze późniejsze życie i związane z nim wybory. Szkoła – to również miejsce, gdzie dzieci i młodzież spotykają się z takimi zjawiskami jak przemoc, agresja, rywalizacja, manipulacja, współpraca. Zjawiska te mogą, choć nie muszą w młodych ludziach wywołać brak pewności siebie, poczucie, że świat i ludzie są okrutni, mogą czuć się wciąż nie dość dobrzy, by zaspokoić potrzeby dorosłych i sprostać ich oczekiwaniom. Dodatkowo młodym ludziom przysparza frustracji fakt doświadczania niepowodzeń szkolnych, brak poczucia bezpieczeństwa stąd

wynikający, agresja rówieśników i inne zjawiska, jak choćby upadek autorytetów. Obserwują też pozorną łatwość, z jaką dorośli zarządzają tą skomplikowaną rzeczywistością i przerzucają się nawzajem odpowiedzialnością za wszelkie niepowodzenia. To wszystko sprawia, że młodzi ludzie nie wiedzą, jak poruszać się w tym skomplikowanym gąszczu oczekiwań innych ludzi, rówieśników i dorosłych.

Pisząc ten wstęp nie występujemy z pozycji osób, które kontakty z młodymi ludźmi mają okazjonalne, sporadyczne. Jesteśmy praktykami, nauczycielami, wychowawcami, którzy, na co dzień pracują z młodzieżą, często z rodzin dysfunkcyjnych, gdzie konflikty to codzienność.

Dlatego też widzimy ogromną potrzebę kształcenia nas dorosłych i młodych ludzi w zakresie rozwiązywania konfliktów bez przemocy, konstruktywnie i w sposób niosący poznanie potrzeb swoich i drugiego człowieka. Mediacja jest jednym ze sposobów skutecznego rozwiązywania konfliktów. W środowisku szkolnym, gdzie dynamika kontaktów interpersonalnych jest bardzo duża, gdzie konflikty powstają jak przysłowiowe „grzyby po deszczu” szczególnie ważnym jest, by metodom sprzyjającym rozwiązywaniu konfliktów nadać należne miejsce. Bezpośrednia konfrontacja ze swoim zachowaniem potępienie czynu, a nie ucznia, prowadzą

do zrozumienia i przejęcia odpowiedzialności. Mediacja służy kształceniu młodych pokoleń w duchu odpowiedzialności za siebie i swoje czyny. Dzięki wprowadzeniu mediacji do szkół nauczymy młodzież jak poruszać się w tym trudnym dla nich świecie pełnym konfliktów i sprzeczności. Pokażemy sobie nawzajem, że konflikt z jego dynamiką i przebiegiem jest procesem normalnym występującym w każdej grupie wiekowej, narodowościowej, etnicznej. Każda społeczność odczuwa tak samo skutki jego występowania.

W konflikcie niezależnie od wieku jego uczestników wszystko jest ważne, jedynie rekwizyty konfliktu ulegają zmianie, raz jest to spór o łopatkę w piaskownicy, innym razem o dział spadku po krewnym. Jednym słowem poprzez wprowadzenie mediacji do szkół „oddemonizowujemy konflikt”, zaprzysiężamy się z nim w tym znaczeniu, że wiemy, jak go rozwiązać, co więcej, w konfliktach potrafimy dostrzec pozytywne jego skutki. Uczenie w szkole młodych ludzi technik rozwiązywania konfliktów ma niebagatelne znaczenie dla ich przyszłego dorosłego życia. To w szkole młody człowiek wykazuje swą gotowość do uczenia się i przyswajania wiedzy przedmiotowej i w zakresie kształcenia różnych umiejętności. Zadaniem szkoły jest nie tylko edukacja rozumiana jako przyswajanie wiedzy przedmiotowej, lecz także przygotowanie młodych ludzi do pełnego satysfakcjonującego życia w swojej przyszłej rodzinie i społeczeństwie. To w szkole, obok domu, w poszerzonym zakresie młody człowiek uczy się przestrzegania norm i zasad współżycia z innymi ludźmi. Szkoła jak już wspomnieliśmy jest dla niego polem doświadczalnym, gdzie młody człowiek zdobywa wiedzę nie tylko merytoryczną, lecz także wiedzę o sobie i innych. Doświadcza, czym jest współpraca, rywalizacja, przyjaźń, poznaje inność ludzi, ich zachowań i postaw wobec wielu aspektów rzeczywistości. Uczy się tolerancji, współistnienia z innymi mimo dzielących ich barier.

Wszystkie te zależności i zjawiska mogą wywoływać powstawanie konfliktów, jednakże umiejętności w zakresie psychologii społecznej poznane i zdobyte dzięki wprowadzeniu mediacji do szkół pozwolą młodemu człowiekowi skutecznie przeciwdziałać powstawaniu agresji i przemocy.

Wiemy, że nie ma idealnych rozwiązań. Każda metoda ma swoje ograniczenia. Mediacja w szkole sprawdziła się jednak jako metoda sprzyjająca uczeniu wszystkich – młodzieży i dorosłych – rozwiązywania konfliktów bez przemocy, w atmosferze szacunku i odpowiedzialności za siebie i innych. Może być włączona do codziennego życia szkolnego bez długotrwałych i żmudnych przygotowań. Chcielibyśmy, by mediacja mogła żyć i być w szkole. Z doświadczeń szkół, które już wprowadziły mediację, jako metodę rozwiązywania konfliktów szkolnych wiemy, że przynosi ona trwałe korzyści i daje ogromną satysfakcję zarówno uczestnikom konfliktu jak i mediatorom prowadzącym sprawę.

Życzymy zadowolenia, radości i satysfakcji z pracy związanej z wprowadzaniem mediacji rówieśniczych do Waszych szkół.

DEFINICJE

mediacja – dobrowolny i poufny proces, w którym profesjonalnie przygotowani, niezależni i bezstronni mediatorzy, wspierają strony, za ich zgodą w rozwiązywaniu konfliktu. Mediacja jest dla stron biorących w niej udział sposobnością do przedstawienia i przedyskutowania powodów konfliktu. Jest możliwością wyrażenia swoich uczuć i emocji powstałych wskutek zdarzenia, a także uzyskania odpowiedzi na pytania powstałe w związku ze zdarzeniem. Obie strony mają możliwość wypracowania akceptowanego przez siebie rozwiązania i sposobu naprawienia i/lub zadośćuczynienia krzywdzie/szkodzie powstałej w wyniku konfliktu/sporu.

Mediacje mają ogromny skutek naprawczy, wychowawczy, socjalizujący i przeciwdziałający demoralizacji. Uczniowie biorą odpowiedzialność za swe czyny, rozumieją swój udział w procedurze mediacji i dążą do naprawienia, zbudowania wzajemnych relacji opartych na współdziałaniu.

mediacje rówieśnicze – dotyczą obszarów konfliktów/sporów uczniów – uczniów związanych z relacjami. Prowadzone są przez mediatorów rówieśniczych pod superwizją/obecnością patrona – mentora (wychowawca/nauczyciel o kompetencjach co najmniej mediatora konfliktów rówieśniczych szkolnych)

mediacje w konfliktach rówieśniczych – dotyczą obszarów konfliktów/sporów uczniów – uczniów zarówno z zakresu relacji, jak i dotyczących spraw materialnych a także konfliktów grupowych między uczniami. Prowadzone są przez mediatora konfliktów rówieśniczych.

mediacje szkolne – dotyczą obszarów konfliktów/sporów uczniów – nauczyciel, nauczyciel – nauczyciel, nauczyciel-dyrekcja, nauczyciel-rodzic, czyli między przedstawicielami środowiska szkolnego. Prowadzone przez mediatora mediacji szkolnych. W przypadku mediacji prowadzonej między uczniem a nauczycielem warto brać pod uwagę tzw. mediację pośrednią.

mediator rówieśniczy – uczeń cieszący się zaufaniem i autorytetem wśród rówieśników i nauczycieli, przeszkolony w zakresie mediacji

rówieśniczych.

mediator konfliktów rówieśniczych – nauczyciel lub inny pracownik szkoły cieszący się zaufaniem wśród uczniów i środowiska szkolnego, przeszkolony w zakresie mediacji rówieśniczej.

mediator konfliktów szkolnych – nauczyciel lub inny pracownik szkoły cieszący się zaufaniem wśród uczniów i środowiska szkolnego, przeszkolony w zakresie mediacji rówieśniczej i szkolnej.

mediator superwizor mediacji rówieśniczych – mediator konfliktów rówieśniczych i edukator mediatorów rówieśniczych.

Szkolny Klub Mediatorów – zespół mediatorów rówieśniczych, konfliktów rówieśniczych i szkolnych mający siedzibę i działający na terenie szkoły.

opiekun Szkolnego Klubu Mediatorów – mediator konfliktów rówieśniczych i edukator mediatorów rówieśniczych, osoba koordynująca działalność mediacyjną w szkole.

mediator niezależny – osoba niezwiązana z daną szkołą, będąca profesjonalnym mediatorem w organizacji pozarządowej lub znajdująca się na listach mediatorów w sprawach z nieletnim sprawcą czynu karalnego, mająca ukończone szkolenia z zakresu mediacji, które ma prowadzić tj. mediacji w konfliktach rówieśniczych, szkolnych czy oświatowych.

trener mediacji rówieśniczej – osoba niezwiązana z daną szkołą prowadząca szkolenia w zakresie mediacji rówieśniczej, konfliktów rówieśniczych, szkolnych czy oświatowych a także edukator mediatorów rówieśniczych i aktywny mediator niezależny.

edukator mediatorów rówieśniczych – nauczyciel, lub inny pracownik szkoły cieszący się zaufaniem wśród uczniów i środowiska szkolnego, przeszkolony w zakresie mediacji rówieśniczej, szkolnej oraz w zakresie przygotowania uczniów do pełnienia roli mediatorów rówieśniczych.

STANDARDY WPROWADZANIA MEDIACJI RÓWIEŚNICZEJ, MEDIACJI W KONFLIKTACH RÓWIEŚNICZYCH I SZKOLNEJ DO SZKÓŁ.

Standard 1

Wprowadzenie mediacji rówieśniczej, mediacji w konfliktach rówieśniczych i szkolnej do szkoły wymaga przygotowania środowiska szkolnego: kadry pedagogicznej, pracowników administracyjnych, uczniów oraz rodziców poprzez szkolenia informacyjne oraz szkolenia z zakresu mediacji.

Standard 2

Wprowadzenie mediacji rówieśniczej, mediacji w konfliktach rówieśniczych i szkolnej jako istotnej metody rozwiązywania konfliktów w środowisku szkolnym wymaga zgody: Dyrektora, Rady Pedagogicznej, Rady Rodziców (Rady Szkoły – jeśli została powołana) i Samorządu Uczniowskiego.

Standard 3

Wprowadzenie mediacji rówieśniczej, mediacji w konfliktach rówieśniczych i szkolnej wymaga wpisania jej do statutu szkoły/placówki oświatowej oraz do innych dokumentów wewnętrznych, na podstawie których organizowana jest praca w szkole/placówce oświatowej.

Standard 4

Konieczne jest przeprowadzenia szkoleń dla środowiska szkolnego wskazanych w standardzie 1 a przeprowadzanych zgodnie z opisem zawartym w wytycznych MEN według następujących etapów:

- a) Pierwszy etap – szkolenia informacyjne o mediacji dla pracowników szkoły i rodziców (szkolenia prowadzone przez trenera mediacji rówieśniczej)
- b) Drugi etap – szkolenia dla nauczycieli – mediatorów mediacji rówieśniczych i szkolnych (szkolenia prowadzone przez trenera mediacji rówieśniczej)
- c) Trzeci etap – szkolenia dla uczniów (szkolenia prowadzone przez trenera mediacji rówieśniczej i edukatora mediatorów rówieśniczych).

Standard 5

Rekomenduje się powołanie w szkołach klubów mediatorów zrzeszających mediatorów rówieśniczych i mediatorów konfliktów rówieśniczych i szkolnych. Zadaniem klubów jest prowadzenie mediacji, omawianie prowadzonych mediacji między uczniami/mediatorami (superwizja), wspieranie się wzajemnie w rozwoju i dbanie o szerzenie idei rozwiązywania sporów bez przemocy wśród pozostałych uczniów danej szkoły.

Standard 6

Koordinacją działań związanych z wprowadzeniem mediacji rówieśniczej, mediacji w konfliktach rówieśniczych i szkolnej zajmuje się osoba wybrana spośród pracowników szkoły – Opiekun Szkolnego Klubu Mediatorów – mediator konfliktów rówieśniczych i edukator mediatorów rówieśniczych, osoba koordynująca działalność mediacyjną w szkole.

Standard 7

Ouruchomieniu programu mediacji rówieśniczej i szkolnej w szkole należy poinformować społeczność szkolną poprzez przeprowadzenie akcji informacyjno-promocyjnej.

Standard 8

Kandydatem na mediatora rówieśniczego powinien być uczeń cieszący się zaufaniem rówieśników, pracowników szkoły, którego wiek, samodzielność i stopień dojrzałości psychospołecznej pozwolą na zrozumienie istoty konfliktu, mediacji, punktu widzenia drugiego człowieka. Niezbędna jest również zgoda kandydata i jego rodziców oraz ukończenie szkolenia wymienionego w standardzie 4.

Standard 9

Szkoła wprowadzając mediację rówieśniczą powinna dbać o ciągłość procesu edukacji kolejnych grup mediatorów rówieśniczych, mediatorów konfliktów rówieśniczych i szkolnych.

STANDARDY PROWADZANIA MEDIACJI RÓWIEŚNICZEJ, MEDIACJI W KONFLIKTACH RÓWIEŚNICZYCH I SZKOLNEJ.

Standard 1

Miejscem prowadzenia mediacji rówieśniczej powinno być wydzielone neutralne pomieszczenie na terenie szkoły, gwarantujące spokój i poczucie bezpieczeństwa uczniów oraz zachowanie poufności mediacji.

Standard 2

Prowadzenie mediacji rówieśniczej nie może zakłócać organizacji pracy szkoły.

Standard 3

Mediacja rówieśnicza, w konfliktach rówieśniczych i szkolna przebiega według poniższych zasad mediacji:

- a) dobrowolność mediacji oznacza uczestnictwo w mediacji z własnej woli i w dobrej wierze, aby samemu poszukiwać rozwiązań. Mediatorzy nie mogą stosować żadnych form nacisku, ani wywierać jakiegokolwiek presji na którąkolwiek ze stron w celu skłonienia jej do udziału w mediacji.
- b) poufność mediacji – obowiązuje zarówno mediatorów jak i uczestników mediacji, co pozwala budować bezpieczną przestrzeń do szukania przez strony rozwiązań i wychodzenia sobie naprzeciw. Z punktu widzenia przepisów oznacza to że zarówno mediatorzy jak i strony nie mogą ujawnić informacji pozyskanych w trakcie mediacji, ani żadnych propozycji, ofert, składanych sobie przez strony, o ile nie zostaną one zapisane w formie porozumienia czy ugody mediacyjnej.
- c) bezstronność mediacji i mediatorów – strony konfliktu mają równe prawa i są jednakowo traktowane przez mediatorów, którzy szczególnie dbają o zachowanie równorzędności stron.
- d) neutralność – mediatorzy pozostają neutralni wobec przedmiotu sporu, nie narzucają uczestnikom mediacji własnych rozwiązań, nie dyktują im rozwiązań nawet, jeśli według nich byłyby one najkorzystniejsze dla stron lub dla rozwiązania konfliktu.
- e) akceptowalność – uczestnicy wyrażają zgodę

na zasady mediacji oraz na prowadzących ją mediatorów. Ważne jest, iż strony mają prawo do zmiany mediatora, jeśli uznają, że mediacja nie jest prowadzona zgodnie z zasadami i regułami.

f) szacunku – mediatorzy mają poszanowanie dla godności, wartości każdego człowieka. Szanują wyrażane przez niego poglądy. Nigdy go nie oceniają w trakcie mediacji, jedynie rozmawiają o jego zachowaniach i czynach. Dbają o to, by uczestnicy mediacji odnosili się do siebie z szacunkiem. Starają się także prowadzić mediacje we właściwym tempie i czasie wyznaczonym przez ich możliwości.

g) bezinteresowności mediatorów – polega na tym, że nie mają oni prawa wykorzystywać kontaktu ze stronami dla własnych korzyści.

h) profesjonalizmu – mediatorzy stale poszerzają swoją wiedzę i umiejętności posługiwania się nią zgodnie z dobrem i interesem stron. Mediatorzy powinni ukończyć specjalistyczne szkolenia z mediacji (w wielu krajach jest to niezbędny warunek do prowadzenia mediacji).

i) w mediacjach rówieśniczych, mediacjach w konfliktach rówieśniczych i szkolnych w przypadku pojawienia się w trakcie mediacji informacji o molestowaniu, popełnieniu przestępstwa lub sytuacjach związanych z używaniem środków psychoaktywnych przez uczniów, mediator powinien o tym poinformować opiekuna SKM. Mediator ma obowiązek poinformować strony na początku mediacji o w/w ograniczeniach zasady poufności.

Standard 4

Potrzebę przeprowadzenia mediacji rówieśniczej, mediacji w konfliktach rówieśniczych i szkolnych mogą zgłaszać: uczniowie – strony konfliktu, inni uczniowie, pracownik szkoły lub rodzic.

Standard 5

Mediację rówieśniczą, w konfliktach rówieśniczych i szkolną prowadzi dwóch mediatorów, pod opieką dorosłego nauczyciela-mediatora.

Standard 6

Procedura mediacji rówieśniczej obejmuje

następujące etapy:

a) zgłoszenie sprawy do mediacji – kwalifikacja spraw przeprowadzona przez opiekuna SKM.

b) wskazanie mediatorów – mediatorzy są wskazywani przez strony konfliktu – jeden przy zgłoszeniu sprawy do mediacji, jeśli sprawę zgłasza strona konfliktu, drugi przez drugą stronę konfliktu po rozmowie z opiekunem SKM. Jeśli sprawa nie jest zgłoszona przez strony konfliktu opiekun SKM rozmawia z obiema stronami, w trakcie rozmowy strony wskazują mediatorów. Jeżeli strony nie wskazują mediatorów robi to opiekun SKM.

c) spotkania indywidualne z każdą ze stron konfliktu

d) spotkania wspólne mediatorów i stron konfliktu (ilość spotkań uzależniona jest od przebiegu mediacji)

e) zakończenie mediacji (spisanie ugody, protokołu z mediacji).

f) wdrożenie porozumienia – jeśli warunki ugody rozłożone są w czasie, nad ich wypełnieniem czuwa opiekun SKM, chyba, że w ugodzie wskazano inaczej.

g) spotkanie superwizyjne mediatorów rówieśniczych z opiekunem SKM.

h) dokumentacja mediacyjna – opiekun SKM przechowuje dokumentację z mediacji tj. ugodę oraz protokół, a jeśli ugoda nie została zawarta tylko protokół z mediacji zgodnie z zasadami mediacji i standardami RODO. Wszystkie notatki z mediacji, po jej zakończeniu są niszczone.

Zawarcie porozumienia przez strony konfliktu i realizacja warunków ugody powinny zakończyć spór, przyczyniając się do odbudowania zakłóconych relacji w środowisku szkolnym

INSTYTUTEP.PL

